

**Škubla P. Velký atlas húb. Bratislava: Vydavateľstvo Príroda 2007. 432 strán.
ISBN 978-80-07-01500-5.**

V Slovenskej republike vychádza v posledných rokoch pomerne veľa kníh o hubách od slovenských i zahraničných autorov, žiaľ rozličnej kvality a najmä vedecko-odbornej úrovne i z hľadiska medicíny.

Ing. Pavol Škubla, CSc., slovenský mykológ, fotograf a ilustrátor mykologických publikácií, člen výboru Slovenskej mykologickej spoločnosti pri Slovenskej akadémii vied (SAV), povoláním chemický inžinier, sa venuje mykológii viac ako 25 rokov. Založil a v rokoch 1993–1999 zostavoval a redigoval prvé slovenské mykologické periodikum Spravodajca slovenských mykológov. Je autorom a spoluautorom viacerých knižných mykologických publikácií.

Veľký atlas húb je poslednou knihou P. Škublu, ktorá obsahuje 800 druhov vyšších húb, s ktorými sa môžeme stretnúť v našich lesoch, hájoch, na lúkach a pasienkoch. Do výberu zaradil iba také huby, ktoré tvoria stredné a veľké plodnice, v prírode sú nápadné, dobre viditeľné, a preto sa môžu ľahko dostať do hubárovho košíka. Také druhy húb, ktoré praktický hubár väčšinou s veľkou pravdepodobnosťou nezbiera, ako sú tvrdé a nechutné dre-

vokazné huby, alebo huby, ktoré tvoria drobné plodnice, v tomto atlase nenájdeme.

Kniha sa člení okrem príhovoru autora na 4 hlavné časti: jedlé huby (286 druhov), jedovaté huby (154 druhov), nejedlé huby (238 druhov) a vzácne huby (122 druhov). Pre praktického hubára je takéto originálne členenie publikácie výhodnejšie, pretože pomáha k odlíšeniu jedlých a jedovatých druhov.

Z medicínskeho hľadiska treba vysoko vyzdvihnúť časť knihy o jedovatých hubách, v ktorej autor vychádza z etiopatogenetickej klasifikácie otráv hubami podľa P. Gavorníka a cituje jeho monografie (Gavorník P. Otravy hubami. Bratislava: Univerzita Komenského 2000; Gavorník P. Otravy jedovatými hubami. Bratislava: VEDA 2002). Je to v Slovenskej republike prvý atlas húb, ktorý rešpektuje aktuálnu modernú medicínsku klinickú diagnostiku a liečbu otráv hubami.

Piktogramy v časti Jedovaté huby označujú aj príslušný typ intoxikácie hubami. Napr. pavučinovce plyšový *Cortinarius orellanus* Fr (č. 357) má v piktograme číslo 8, znamená to, že po konzumácii spôsobí 8. orellaninový

typ otravy hubami; alebo napr. bedlička hnedoružová *Lepiota brunneoincarnata* Chodat et C. Martin (č. 289) má v piktograme číslo 1, čo znamená, že spôsobuje 1. cytotoxický, cyklopeptidový typ otravy, obdobne ako muchotrávka zelená *Amanita phalloides*. Vo väčšine doterajších atlasov húb je totiž obvykle uvedené iba jednoduché konštatovanie, že huba je jedovatá. Základom prevencie mykointoxikácií je nevyhnutnosť mať adekvátne vedomosti o morfológických znakoch a účinkoch jedovatých húb a ich nejedlých a jedlých dvojníkov. V tejto oblasti je potrebné urýchlene zintenzívniť a skvalitniť pregraduálnu i postgraduálnu výučbu lekárov a zdravotnú výchovu celej populácie.

K výborným pomôckam pri poznávaní húb (vrátane tých, ktoré môžu poškodiť zdravie človeka) bude nepochybne patriť aj Škublov Veľký atlas húb.

prof. MUDr. Andrej Dukát, CSc., FESC
www.fnspsba.sk
e-mail: andrej.dukat@faneba.sk

Doručeno do redakce: 5. 9. 2007

**Kutnohorská J. Etika ve zdravotnictví. Praha: Grada Publishing 2007. 163 stran.
ISBN 978-80-247-2069-2.**

Ošetrovatelství v posledních letech doznalo u nás velkého rozvoje. Je záslužné, že se publikace Jany Kutnohorské Etika ve zdravotnictví věnuje pouze rozvoji ošetrovatelství ve fyzickém slova smyslu, které často vede k odlidštění zdravotní péče o nemocné, ale že obrací pozornost rovněž k etickým problémům ošetrovatelství, ke

vztahu sestry k pacientovi i vzájemným vztahům zdravotníků. Prvních 100 stran knihy je zaměřeno na historii, vysvětlení pojmů z etiky i přiblížení etických hodnot a principů. Všimá si vztahů etiky a práva. Důležitou kapitolou je Vymezení etiky v ošetrovatelství, role sestry, cílů etiky, pravidel a zdrojů. Kořeny ošetrovatelské etiky

hledá v rozvoji etiky lékařské. Do hloubky jde i vysvětlení návaznosti zdrojů zdravotnické etiky nejen na tradiční hippokratovské tradice, ale i na tradice židovsko-křesťanské i novodobé filozofické směry a holizmus. K praxi sestry se obrací v dalších kapitolách, v nichž zdůrazňuje nutnost sebezdokonalování a rozvíjení morál-

ních vlastností, jako je trpělivost, vlídnost, čestnost, ochotu pomoci i při náročné ošetrovatelské práci. Další kapitoly jsou věnovány ochraně lidských práv a důstojnosti pacienta, právu na informaci, povinnost mlčenlivosti, což vše přispívá k optimalizaci poskytování komplexní zdravotní péče. V kapitole 6 jsou rozebrány jevy, které souvisejí s poškozením pacienta. Velmi aktuální jsou další 3 kapitoly knihy,

jejichž tématem je sdělování pravdy pacientovi na nemocničním lůžku, etika umírání a smrti a eutanazie. Obzvláště vedoucí pracovníci se jistě se zájmem seznámí s kapitolou o předcházení konfliktům. Poslední kapitola je věnována etice v ošetrovatelském výzkumu.

Třetí významná část knihy je věnována přílohám. Připomene nám či seznámí nás se zásadními etickými kodexy a doporučeními.

Knihy je napsána přehledně a je vhodná nejen pro ošetrovatelskou praxi, ale i pro získání informací studujícím všech zdravotnických oborů a v mnohém i lékařům. Je to její 1. vydání.

MUDr. Alena Štětková, CSc.

www.fnusa.cz

e-mail: alena.stetkova@fnusa.cz

Doručeno do redakce: 29. 8. 2007

Grofová Z. Nutriční podpora. Praktický rádce pro sestry. Praha: Grada Publishing 2007. 240 stran. ISBN 978-80-247-1868-2

Výživa byla dříve velmi opomíjena, dnes je neoddelitelnou součástí komplexní ošetrovatelské péče a její důležitost se zdůrazňuje ve všech oborech medicíny. Jsou známy dva póly malnutrice: obezita a podvýživa. Víme, že i v době nadbytku potravin nadváhy, obezity a „nesmyslných redukčních diet“ může být i výživa obézního jedince nedostatečná. Víme, že jsme se mylně domnívali, že malnutrice existuje jen v rozvojových zemích. Obojí se prolíná a vyskytuje ve světě v různé míře. Každý bude proto se mnou souhlasit, že bez adekvátní výživy by jsme neexistovali a žádný extrém není vhodný. Je proto naší povinností zajistit každému pacientovi individuálně podle jeho aktuálního zdravotního stavu odpovídající výživu.

Informace o tom, jak by se měla poskytovat výživa u pacientů, kteří nejsou schopni přijímat dostatečné množství stravy z různých důvodů, přináší publikace *Nutriční podpora* autorky MUDr. Zuzany Grofové, která pracuje na Nutričním a dietologickém oddělení Krajské nemocnice Pardubice. Hlavní myšlenkou publikace, která prolíná celým jejím textem, je, že zajištění odpovídající výživy vyžaduje mnoho trpělivosti, úsilí, přesvědčování a spolupráce s ostatními členy ošetrovatelského týmu. Autorka svá tvr-

zení podporuje doporučenými postupy ESPEN (The European Society for Clinical Nutrition and Metabolism) z roku 2006. Publikaci bychom mohli rozdělit do 3 částí. V první části, která má dvě kapitoly, je vysvětlena základní terminologie, důvody a algoritmus rozhodování správné nutriční podpory pro konkrétního pacienta. Tato část je zakončena 45 kazuistikami, které vedou čtenáře k zamyšlení nad problematikou a které z tohoto důvodu považuji za velmi přínosné. Návrhy řešení problémů předložených v kazuistikách jsou uvedeny v samostatné kapitole. V druhé části, která má také 2 kapitoly, autorka podrobně informuje o diagnostice a terapii malnutrice, úkolech sestry a konkrétní problematice enterální a parenterální výživy. Je psaná srozumitelným způsobem a je velmi orientovaná na praktické provádění nutriční podpory. Popisuje výhody, nevýhody a problémy, s kterými se sestry při její realizaci mohou setkat. Blíže popisuje funkci základních živin, mikro- a makronutrientů a problematiku hydratace organismu. Poslední speciální část je věnována výživě, která je popisována z různých pohledů. První bychom mohli nazvat pohledem vývojovým – výživa gravidní ženy, výživa od kojeneckého věku po adolescenci, zdravá výživa dospělé populace až po

výživu u starších osob. Druhý pak, pohledem z hlediska výživy u konkrétního onemocnění (diabetes mellitus, onemocnění různých částí gastrointestinálního traktu). Nejvíce mě však zaujal pohled z hlediska jednotlivých oborů (chirurgický pacient, ORL pacient atd), protože nejen sestry, ale i lékaři mnohých odborností a specializací mnohdy zapomínají na důležitost nutrice.

Knihy je doplněna mnoha ilustrativními obrázky, 6 přílohami a samozřejmě pro snadnou orientaci nechybí rejstřík. V uvedené publikaci jsme našla závažnější nedostatky. Je dobrým a přehledným souhrnem poznatků o nutriční podpoře. Sestrám a všem, kteří pracují v oboru, v době zavádění nutričních screeningů, nutričních týmů a zdůrazňování důležitosti výživy v prevenci malnutrice nejen v nemocničních zařízeních, bude tato publikace velmi dobrým pomocníkem. K uvedené publikaci autorce a nakladatelství Grada mohu jenom poblahopřát.

Mgr. Alena Mottlová

www.fnusa.cz

e-mail: alena.mottlova@fnusa.cz

Doručeno do redakce 7. 9. 2007